

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Självständigt elevarbete

En intervjustudie med 15 lärare om deras syn på Eget arbete i skolår 2

Merli Magnusson och Ingela Fahlberg

LAU370

Handledare: Rune Romhed

Examinator: Oskar Lindwall

Rapportnummer: VT08-2611-012

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Självständigt elevarbete – En intervjustudie med 15 lärare om deras syn på Eget arbete i skolår 2

Författare: Merli Magnusson och Ingela Fahlberg

Termin och år: VT 2008

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen , Göteborgs Universitet

Handledare: Rune Romhed

Examinator: Oskar Lindwall

Rapportnummer: VT08-2611-012

Nyckelord: Planeringsbok/arbetschema, elevansvar, individualisering

Syfte

Syftet med vårt examensarbete var att ta reda på vad begreppet Eget arbete innebär i lärares undervisning i skolår 2. Vi har undersökt för- och nackdelar med Eget arbete ur dessa lärares perspektiv.

Frågeställningar

Vad innebär arbetssättet i undervisningen i skolår 2?

Vad anser lärarna på fyra lågstadieskolor är för- och nackdelar med Eget arbete?

Metod

Vi har gjort en intervjustudie med 15 lärare som arbetar eller har arbetat med Eget arbete i skolår 2. Intervjuerna gjordes på fyra skolor i tre olika kommuner i Västra Götaland.

Resultat

Innebörden av Eget arbete varierar mellan olika lärare. Planeringsboken eller arbetsschema är en gemensam faktor. Många lärare arbetar med Eget arbete bara i matematik och svenska, både med förlagsproducerade läromedel och extramaterial t.ex. olika spel och kort. Eget arbete varierar beroende på gruppens storlek och hur självgående eleverna är. De största fördelarna med Eget arbete som lärarna tar upp är individualisering, ökat elevansvar och självständigt elevarbete. Nackdelarna som beskrivs är att arbetssättet inte passar alla elever, de blir stökigt och högljutt i klassen och även att arbetsbelastningen för lärarna ökar.

Betydelse för läraryrket

Lärare som vill arbeta med Eget arbete i klassen rekommenderar vi att läsa på om arbetssättet. Man ska vara väl förberedd och känna till för- och nackdelarna med metoden för att det ska bli givande för både lärare och elever. Det är viktigt att läraren använder en blandning av olika arbetsmetoder i sin undervisning som passar för den enskilda eleven.

Innehållsförteckning

Abstract.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Förord	3
1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte	4
1.3 Frågeställningar	4
2. Litteraturgenomgång.....	5
2.1 Vad innebär Eget arbete?	5
2.3 Hur skiljer sig Eget arbete från traditionell undervisning?	8
2.4 Vilka rötter har Eget arbete i pedagogikens historia?	9
2.5 Vilken roll får läraren vid Eget arbete?.....	10
2.6 Vilka fördelar har Eget arbete?.....	10
2.7 Vilka nackdelar har Eget arbete?.....	12
2.8 Sammanfattning av litteraturgenomgången	13
3. Metod	14
3.1 Urval	14
3.2 Datainsamling.....	14
3.3 Procedur	15
3.4 Databearbetning och tillförlitlighet.....	15
4. Resultat	17
4.1 Vad innebär Eget arbete?	17
4.2 Vilka för- och nackdelar har Eget arbete?.....	18
5. Diskussion	21
5.1 Innebörden av Eget arbete.....	21
5.2 För- och nackdelar med Eget arbete?.....	22
5.3 Vidare forskning	23
5.4 Slutsats	24
6. Litteraturförteckning	25
Bilaga	27

Förord

Att skriva examensarbete har varit både lärorikt och givande. Arbetet med uppsatsen har flutit på bra, vi har inte haft några större problem med att skriva. Fördelningen på arbetsbördan har varit rättvis. För det mesta har vi arbetat ihop men ibland var för sig, det har hänt när vi har kört fast. Vi har upplevt att det har varit lättare att komma vidare när vi har suttit ensamma med våra egna tankar.

Det har varit både roligt och jobbigt att skriva detta arbete. All litteratur som vi har läst har gjort oss klokare på området Eget arbete. Diskussionerna oss emellan har varit ganska djupa och givande och inte bara om ämnet utan också om skolvärlden allmänt.

Vi vill tacka vår handledare Rune Romhed för stödet och alla goda råd. Vi vill också tacka alla lärare som ställt upp på intervjuerna, utan dem hade vi inte kunnat skriva vårt arbete.

Göteborg den 26 maj 2008

Merli Magnusson och Ingela Fahlberg

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Eget arbete är ett arbetssätt som vi båda har kommit i kontakt med genom pedagogiska tidskrifter och även hört lärare och elever prata om. Ingen av oss har egentligen arbetat med det direkt, varken under vår egen skoltid eller under VFU. Arbetssättet Eget Arbete används av lärare i lärarutbildningen och eleverna på skolan. Denna uppsats ska skildra forskares och lärares syn på Eget arbete. Vad menar man egentligen när man pratar om Eget arbete? Menar alla samma sak? Heter det Eget arbete varje gång eleverna arbetar självständigt?

Själva orden Eget arbete kan ju egentligen handla om allt arbete som eleverna gör när de arbetar självständigt eller med andra elever, med endast stöttning från läraren. Eget arbete kan skilja sig mycket åt på olika skolor.

Under vår tid på lärarutbildningen har vi läst mycket om hur viktigt det är att individualisera för eleverna. Samtidigt pratar lärarutbildare om hur betydelsefullt det sociala samspelet är mellan eleverna i klassen. På lärarutbildningen har det betonats att det är viktigt att hitta en balans mellan olika lärandemetoder därför ska vi i detta examensarbete närmare undersöka vad arbetssättet Eget arbete innebär.

För att det tydligt ska framgå att vi menar arbetssättet Eget arbete, skriver vi i vårt examensarbete Eget arbete med stort E.

1.2 Syfte

Syftet med vårt examensarbete är att ta reda på vad arbetssättet Eget arbete innebär i lärares undervisning i skolår 2. Vi vill också undersöka för- och nackdelar med Eget arbete ur dessa lärares perspektiv.

1.3 Frågeställningar

Vad innebär arbetssättet Eget Arbete i undervisningen i skolår 2 för lärarna på fyra lågstadieskolor?

Vad anser lärarna på fyra lågstadieskolor är för- och nackdelar med Eget arbete?

2. Litteraturgenomgång

Detta kapitel inleds med en beskrivning av forskares syn på Eget arbete. Vidare ges det en kort överblick av vad skolans styrdokument säger om arbetssättet och hur Eget arbete skiljer sig från den traditionella undervisningen. Därefter beskrivs också hur Eget arbete är förankrat i den historiska pedagogiken och hur den nya lärarrollen ser ut. Kapitlet avslutas med vilka för- och nackdelar, enligt forskare, det finns med Eget arbete. Litteraturgenomgången ska tydliggöra för läsaren innebörden av Eget arbete. Forskningen ska senare jämföras med vår intervjustudie.

2.1 Vad innebär Eget arbete?

Metoden Eget arbete kan se väldigt olika ut på olika skolor. En del lärare arbetar endast med arbetssättet när eleverna arbetar individuellt medan andra använder metoden även i gruppssammanhang. Eva Österlind definierar Eget arbete i sin bok:

Eget arbete innebär enligt mina iakttagelser framför allt att eleverna arbetar på egen hand oberoende av de övriga, med uppgifter som läraren mer eller mindre definierat i förväg (Österlind 1998:14).

Hon fortsätter att skriva i sin avhandling att Eget arbete betraktas som en ny undervisningsform. Det rör sig om en förändrad organisation och styrning av skolarbetet, från kollektiv till individuell organisation, och eventuellt från explicit till implicit styrning. Detta innebär att eleverna har ansvaret för planering av sin egen undervisning och arbetar individuellt på olika nivåer och parallellt med olika ämnen och att varje elev planerar och bokför sitt arbete själv (Österlind 1998:32). Ingrid Carlgren menar att denna metod kan ses som exempel på en ny arbetsform i skolan vilket innebär att man har gått från lärarstyrd undervisning till planeringsstyrt elevarbete (Carlgren 1994:11).

Nyckelordet i Eget arbete är *planering*. Eva Österlind definierar planeringen på följande sätt:

Planering kan beskrivas som att i relation till ett mål göra bedömningar och val bland olika alternativ. Det är en aktivitet som bl.a. kräver reflektion mot bakgrund av egna erfarenheter, och har ett inslag av abstraktion. Det skulle kunna betyda att eleverna tränas att bedöma tidsåtgång, arbetskapacitet, ambitionsnivå samt arbetsuppgifternas omfattning och svårighetsgrad (Österlind 1998:15).

Enligt Lpo 94 ska läraren ”tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen” (Österlind 1998:16). Forskaren Maria Olsson konstaterar att det är ganska komplicerat att planera och utvärdera tillsammans med unga elever, det kan ha både positiva och negativa konsekvenser. Planering och utvärdering av Eget arbete skapar tillfällen för eleverna att utveckla en större medvetenhet om sitt lärande och öka deras inflytande över kunskapsprocessen, men den kan även upplevas som konstlade företeelser. Maria Olsson menar att människors agerande inte är så mekaniskt att man planerar först och sedan gör exakt det man planerat, sedan utvärderar man och gör en ny planering utifrån det (Olsson 2005:50). Eget arbetet kräver att eleverna kan planera. Österlind är osäker på om låg- och mellanstadieeleverna är kapabla att planera sitt Eget arbete, eftersom det krävs förutom självkännedom sannolikt också något slags tidsmedvetenhet, en förmåga att lösgöra sig från nuet och blicka framåt, utifrån det förflutna. Barnen har inte en fullständig förståelse av det formella tidssystemet före 11 års ålder, och kan inte förstå en tidsaxel före 14 års ålder (Österlind 1998:16).

Bland forskare och lärare råder det delade meningar om elevplaneringen och användningen av planeringsboken. En av de som är positiva till elevplanering och planeringsboken är läraren Mia Maria Rosenqvist. Hon skriver i sitt kapitel att på skolan, där hon har gjort studien om Eget arbete, planerar pedagogerna tillsammans med barnen och genom samtal kommer de gemensamt fram till vad som ska skrivas i planeringsboken. Rubrikerna läs, skriv och räkna finns redan på schemat och barnen uppmanas att själva bestämma vilka av dessa alternativ de vill arbeta med. Under arbetets gång frågar pedagogerna vad barnen själva tycker att de behöver öva mer på (Rosenqvist 2005:149). Pedagogerna utgår ifrån barnens förutsättningar och villkor. Individualiseringen sker med hänsyn till barnets mognad, vilja, erfarenheter och deras tidigare kunskap. Lärarna skapar en dialog med eleverna genom att ställa frågor, instruera, stötta och leda dem vidare i sina arbeten (Rosenqvist 2005:153). Eva Österlind är lite tveksam till planeringsboken. Hon menar att syftet med planeringsboken tycks vara att underlätta lärarens kontroll av eleverna eftersom läraren ser vad eleven har skrivit upp (Österlind 2005:89). Genom egen planering får eleverna ett ökat ansvar för sitt arbete vilket dock inte behöver betyda ett ökat inflytande eftersom eleverna i större grad bara får bestämma ordningsföljden för sina uppgifter (Olsson 2005:51).

Uppkomsten till Eget arbete härstammar från åldersblandade klasser. Inger Eriksson beskriver att åldersblandad undervisning infördes på 1970-talet i svenska skolor, i samband med det började man använda arbetsformen Eget arbete. Arbetssättet sågs som en möjlighet att genomföra en mera elevcentrerad och individualiserad undervisning. Inger Eriksson beskriver vidare att Eget arbete användes i början som en metod för att varje barn, i den åldersintegrerade klassen, skulle kunna arbeta inom ramen för den egna kursen. Dessutom kunde elever som redan behärskade vissa moment arbeta vidare utan att byta klass. Eriksson menar att ett annat syfte med att införa Eget arbete i skolan var lärarnas strävan efter att eleverna skulle få ett ökat inflytande över skolarbetet och därmed känna större motivation (Eriksson 2005:165). Ingrid Carlgren konstaterar i sitt kapitel att under en 15 års period har arbetsformen Eget arbete fått ett väldigt stort spridningsområde och att den finns nu i större och mindre omfattning på de flesta grundskolor med inriktning mot lägre åldrar, oavsett om man arbetar åldersblandat eller inte (Carlgren 2005:12). Det har också blivit allt vanligare att eleverna arbetar både enskilt och i grupp med egna uppgifter (Carlgren 1994:9).

Vilka ämnen metoden används i och hur den varierar beskrivs nedan:

Tidigare användes eget arbete huvudsakligen i ämnena svenska och matematik men i dag förekommer eget arbete i flera ämnen. Däremot saknar termen en entydig innebörd; i en skola genomförs eget arbete på ett sätt och i en annan på ett annat (Eriksson 2005:164).

Forskaren Maria Olsson delar med sig av sina egna erfarenheter som lärare att den skolan där hon praktiserade på, jobbade man med Eget arbete i ämnena matematik och svenska. Uppgifterna planerades även här av läraren utan elevernas medverkan. Läraren valde uppgifter som hon ansåg passa eleverna utifrån deras förkunskaper, därefter fick eleverna välja i vilken ordningsföljd de ville göra uppgifterna (Olsson 2005:40).

Kerstin Bergqvist hävdar i sitt kapitel att under senare tid har elevers medverkan kommit att betonas allt mer. Gällande elevroll och skolarbete ska elever utvecklas till självstyrande och reflekterande individer (Bergqvist 2005:61). Carlgren menar att skolan har förändrats från att ha varit en disciplinär styrning av eleverna med väl synlig pedagogik och tydliga krav till en mer modern undervisning. Pedagogiken bygger numera på elevens motivation och intresse, som syftar till självdisciplin, ansvar och förmåga att själv söka kunskap (Carlgren 2005:28).

Det har gjorts många studier i olika skolor om hur man jobbar med Eget arbete, hur många timmar i veckan och i vilka ämnen. En av dessa studier gjord av Ingrid Carlgren på Åsensskolan visar att det där fanns ett visst antal timmar i schemat för Eget arbete. Mellanstadieeleverna jobbade i genomsnitt 12 timmar i veckan med uppgifter som de varit med och planerat. Elevernas planering skedde i mycket bestämda ramar och godkändes av läraren. Elevernas planering innebar huvudsakligen att planera hur långt de skulle hinna med arbetet och när de skulle arbeta med vad, lärarna själva bestämde innehållet av arbetet (Carlgren 2005:16). Ingrid Carlgren och Berit Hörnqvist påpekar i sin rapport att eleverna genom Eget arbete får sköta sig själva till stor del, men de har egentligen inte så stora valmöjligheter när det gäller att få vara med och påverka själva innehållet och arbetssättet i undervisningen (Carlgren 1999:54). Ingrid Carlgren skriver i sin rapport att i Åsensskolan där hon genomförde studien om Eget arbete fanns det två problem man ville hitta en lösning på genom att jobba med arbetssättet:

Dels ville man utforma arbetssättet där eleverna kunde arbeta och utvecklas i sin individuella takt, dels ville man hitta former där läraren kunde friställas för att ägna sig åt och hjälpa de elever som behövde hjälp (Carlgren 2005:15).

Inger Eriksson skriver att i Kerstin Di Meos skola (Kerstin Di Meo är en lärare i Erikssons studie) frångick man förlagsproducerade läromedel när man jobbade med Eget arbete. Istället arbetade eleverna med uppgifter, spel och annat material som de själva hade skapat eller som lärare hade producerat eller köpt in (Eriksson 2005:170). Eget arbete blev friare och eleverna kunde både innehållsmässigt och formmässigt välja vad de ville arbeta med och under hur många arbetspass (Eriksson 2005:170). På denna skola har Eget arbete aldrig betytt att man måste jobba ensam med sina uppgifter. Barnen får alltid arbeta två och två ibland även tre. Pedagogerna anser att det är mycket viktigt att barnen umgås med varandra när det gäller både skolarbete och lek. Eleverna får då möjlighet att samarbeta tillsammans med klasskamrater (Eriksson 2005:172).

Det finns inte något givet schema för Eget arbete, enligt Kerstin Bergqvist. Varje elev bestämmer själv när arbetet ska påbörjas och avslutas, hur länge man ska jobba och med vilka uppgifter. Eleverna använder sig av planeringsboken där de skriver kommande veckas planering och dokumentation över vad som har gjorts. Den enskilda eleven får ansvaret för att lägga upp sitt Eget arbete och följa planeringen. Att eleverna tidigt får lära sig att ta ansvar för skolarbetet och att arbetet med ökat elevinflytande måste bedrivas mer aktivt, anser hon (Bergqvist 2005:72).

2.2 Vad säger styrdokumentet om Eget arbete?

Det finns inget krav eller förslag i varken kursplaner eller Lpo 94 att lärare skall använda sig av arbetsmetoden Eget arbete eller några andra metoder. En tolkning av läroplanen tyder på att det är upp till varje enskild lärare att komma fram till själv. Det finns dock andra saker i texten som skulle kunna tala för att denna metod kan vara bra. I Lpo 94 under rubriken Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter:

Undervisningen skall bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den skall utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar (Lpo 94:5).

Enligt Lpo 94 är det alltså viktigt att eleverna är delaktiga i sin undervisning. Eget arbete, enligt de forskares syn som beskrivits tidigare, syftar till att träna eleverna i att planera sitt arbete. Därigenom kan eleverna vara med och påverka skolans upplägg till viss del.

Skolan idag blir mer och mer elevcentrerad och fokuserar mycket på elevernas eget inflytande. En stor del av arbetet skall läggas över från läraren till eleverna. Lpo 94 tar upp att läraren skall förbereda eleverna för att kunna leva och fungera i vårt demokratiska samhälle. Det kräver att alla lär sig att bli delaktiga och att vara med och bestämma. Här står också gällande mål att sträva mot

”Skolan skall sträva efter att varje elev

- Tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö,
- Succesivt utövar ett allt större inflytande över sin utbildning och det inre arbetet i skolan” (13).

Många yrken idag kräver att det görs en egen planering och utvärdering. Det finns sällan någon som talar om vad och hur arbetet skall planeras och utföras. I skolans uppdrag ligger det att träna eleverna på detta. De skall få tillfälle i undervisningen att ta egna initiativ och ta ansvar för sin utbildning. Elevernas möjligheter att kunna arbeta självständigt är också ett viktigt fokus i skolans uppdrag. Lärares roll blir därför att hjälpa eleverna att allt eftersom, få mer och mer självständiga uppgifter (Lpo 94:12). Ett sätt att träna eleverna i detta kan vara att använda arbetssättet Eget arbete.

2.3 Hur skiljer sig Eget arbete från traditionell undervisning?

Arbetsformen skiljer sig förstås mycket från det traditionella arbetssättet där läraren har en central roll och styr hela undervisningen. Eva Österlind anser att Eget arbete innebär att vissa styrande och kontrollerande funktioner förändras och att ansvaret för skolarbetet förskjuts från läraren till eleven. Detta arbetssätt skiljer sig från traditionellt skolarbete genom att varje elev arbetar oberoende av de övriga i klassen och planerar sitt arbete själv (Österlind 1998:15).

Carlgrens beskrivning av den traditionella undervisningen visar att läraren undervisar hela klassen. Eleverna tilldelas uppgifter och sedan ger läraren instruktioner och går runt i klassen och hjälper eleverna. Alla elever arbetar samtidigt med samma uppgifter och lärarens utmaning är att väcka elevernas intresse och ge instruktioner så att alla förstår. När alla elever arbetar enskilt med samma uppgifter ska läraren springa från elev till elev och besvara deras frågor så fort som möjligt. I en traditionell undervisning fungerar läraren som drivkraft för elevernas arbete. Det är läraren som startar och slutar lektionen, bestämmer vad som ska göras, hur och när. Arbetstakten är mycket olika i klassen, en del elever blir klara med uppgifterna väldigt snabbt, andra har knappt hunnit börja när lektionen är slut. Läraren ger de snabba barnen extrauppgifter medan de svaga barnen får hoppa över några uppgifter, på grund av det får de långsammaste eleverna mindre övning per moment (Carlgren 1994:10). Carlgren menar att det problemet inte finns, i Eget arbete, eftersom varje elev jobbar i sin egen takt. Däremot uppstår det nya problem för de långsammaste eleverna till exempel att resten av klassen kommer långt före i undervisningen eller att de inte hinner komma till de mer komplicerade och intressantare uppgifterna utan bara till de enklaste arbetsuppgifterna, så kallade basfärdigheterna (Carlgren 1994:11).

Den traditionella klassundervisningen ses som en undervisningsform där eleverna passivt tar emot kunskap medan Eget arbete ses mer som en väg till aktiv inläring där eleverna arbetar självständigt, utvecklar ett kritiskt tänkande och eget ansvar (Carlgren 1994:12).

2.4 Vilka rötter har Eget arbete i pedagogikens historia?

Inger Eriksson har sett att Eget arbete har sin uppkomst i den 100 år gamla progressivistiska rörelsen. I denna rörelse ansåg man att eleverna skulle få mer frihet men också få ta mer ansvar än i den vanliga traditionella auktoritära undervisningsformen (Eriksson 2005:163). För att kunna beskriva progressivismen måste vi förflytta oss till USA där den har sitt ursprung i Aktivitetspedagogiken runt sekelskiftet 1900:

När aktivitetspedagogiken sprider sig till Europa kallas den för progressivism. Den blir en motpol till förmedlingspedagogiken som ser eleverna som mottagare. Den traditionella skolformen anses av progressivismen vara auktoritär. Därför ses aktivitetspedagogiken som en motreaktion till denna.

John Dewey hette en av fäderna till aktivitetspedagogiken. Han tog fram problemmetoden som innebär att läraren utgår ifrån elevens erfarenheter. Han ansåg att eleven själv skall vara med och sätta sina mål för undervisningen och därigenom också utvärdera senare.

En aspekt av aktivitetspedagogiken som Arne Maltén, universitetslektor i pedagogik, tar upp gällande Deweys pedagogik i sin bok *Hjärnan och pedagogiken*, är att samhällslivet hela tiden förändras. Därför måste också skolans undervisning följa med i utvecklingen. Skolan skall vara som ett "minisamhälle" för att kunna vara verklighetsanpassad (Maltén 2002:204-207).

Dewey säger att eleverna måste utveckla ett tänkande som gör att de får en förståelse. När en färdighet utvecklas utan att eleven har förstått vad den skall användas till har inte tanken och reflektionen funnits med. Därefter blir eleven utlämnad till att styras av andra eftersom denne inte har förstått nyttan med kunskapen (Dewey 1997:197). Lpo 94 trycker också på vikten av att kunskapen tillägnas med hjälp av förståelse. Även fakta, färdighet och förtrogenhet är viktiga delar när det gäller tillägnandet av kunskap (Lpo 1994:6).

Tänkande omfattar alla dessa steg – att uppfatta ett problem, att observera villkoren, att utforma och rationellt bearbeta en tänkt slutsats och att aktivt pröva den empiriskt. Samtidigt som allt tänkande resulterar i kunskap, är denna kunskap i sista hand underordnad den nytta den gör för tänkandet (Dewey 1997:196).

Dewey tar upp olika punkter när det gäller den individuella metodens särdrag i hans pedagogik:

- Omedelbarhet handlar om förtroende. Detta innebär att eleverna får en inbyggd säkerhet som är omedveten. "Det betyder att växa med uppgiften" (Dewey 1997:219).
- Målmedvetenhet handlar om att eleverna måste känna en mening och ett intresse för uppgiften. Annars blir eleven splittrad och okoncentrerad (Dewey 1997:221).
- Ansvar innebär att eleven ska göra kunskapen till sin egen. Resultatet om eleverna bara får ta emot lärarens färdiga sanningar blir att de senare får svårt att känna igen sann kunskap (Dewey 1997:223).

Maltén beskriver angående Deweys idéer om undervisning, att den skall vara erfarenhetsbaserad, vilket betyder att läraren måste utgå från elevernas erfarenheter (Maltén 2002:207). Även Jean Piaget, som anses vara en av de stora inom psykologi och pedagogik, menar att studier måste börja där eleverna befinner sig. Vidare skall undervisningen vara sådan att eleverna uppnår en allt högre abstraktionsnivå. Detta sker genom ackommodation vilket Piaget förklarar som bildande av nya begrepp (Egidius 2002:101-103).

2.5 Vilken roll får läraren vid Eget arbete?

Sedan skolan införde undervisningsmetoden Eget arbete är det inte bara arbetsformen som har förändrats från gruppbaserat till individbaserat skolarbete utan också lärarrollen. Rollen från att hålla lektioner har förändrats till att läraren organiserar elevernas arbete och leder dem (Carlgren 2005:12). Läraren blir en funktionär som ska förse eleverna med uppgifter så att de kan utnyttja tiden maximalt (Österlind 2005:87). Österlind anser att genom den förändrade lärarrollen i skolan ändras maktförhållandet mellan lärare och elev. Från att läraren tidigare utövat makt med hjälp av sin auktoritet går maktförhållandet nu istället ut på att vara smidig för att få eleven att göra som läraren vill (Österlind 1998:85).

Lärarna i Ingrid Carlgrens artikel beskriver att de har ändrat sin uppgift från utläring till att hjälpa till med elevernas inläring. De ser sin nya lärarroll som handledare eller hjälpare (Carlgren 1994:10). Samma syn har också Lars Naeslund på den nya lärarrollen, han tillägger att numera finns läraren intill eleven inte längst fram i klassrummet (Naeslund 2005:113).

Lärarens roll blir förändrad så till vida att kontakten med varje elev blir mer personlig. Däremot försvinner en del av att skapa spänning och att problematisera för hela gruppen (Österlind 1998:79). Lärares dilemma idag är att de måste kunna se till varje elevs och gruppens bästa. Detta blir en balansgång eftersom det finns både ambitiösa och omotiverade elever i klassen, dessutom är eleverna intresserade av olika saker (Österlind 1998:22). För att eleverna ska lyckas med det flexibla arbetssättet som Eget arbete innebär krävs det att läraren är aktivt närvarande och i ständig dialog med eleverna (Sternudd-Groth 2005:186).

2.6 Vilka fördelar har Eget arbete?

Vi har i litteraturen sett fyra viktiga fördelar när det gäller Eget arbete. Den första är att eleverna får träna sig i att planera sitt eget lärande. Läraren "Janne", i Österlinds studie, menar att eleven skall själv planera hemarbetet och ta ansvar för det. Detta är en träning i att hitta balansen mellan skolarbetet och fritiden. Han säger också att meningen med planeringsboken är att eleverna skall träna sig i att lägga upp skolarbetet inför högre studier (Österlind 1998:79). Eva Österlind tar också upp i sin bok att det blir allt vanligare att yrken idag bygger på egen planering. Det är inte längre bara chefsjobb som kräver detta. Allt fler människor blir idag anställda i projekt och måste där planera sitt arbete och sin tid fritt. Därför är det viktigt för alla att kunna bedöma hur lång tid en uppgift tar (Österlind 1998:40). Med Eget arbete kan denna förmåga övas upp. Ur lärarperspektivet kan det också ses som en fördel att eleverna klarar att planera. Ingrid Carlgren påpekar att läraren kan genom att ge eleverna ansvaret och friheten att planera, genomföra och avrapportera sitt Eget arbete, få dem att bli mer delaktiga i skolarbetet. Därefter kan läraren koncentrera sig mer på den pedagogiska biten än att gå runt och ge eleverna uppgifter (Carlgren 2005:15).

Den andra viktiga fördelen med metoden är att eleverna får möjlighet att arbeta i sin egen takt. Enligt Eva Österlind har observationer och intervjuer visat att Eget arbete förändrar klasrumssituationen. Klassen som grupp får mindre inflytande jämfört med traditionell undervisning. Individualiseringen fokuseras och undervisningen anpassas till varje elev, eleverna får ta mer ansvar och får ett visst inflytande över sitt eget lärande (Österlind 1998:129). Hon menar också att metoden kan ses som en utveckling av betinget. När denna metod användes arbetade alla med samma uppgifter men i sin egen takt. Med hjälp av planeringsboken får eleverna rätt uppgifter som ligger på deras mognadsnivå och kan med dessa arbeta i sin egen takt (Österlind 1998:14). Eleverna kan välja fritt från sina planeringsböcker vad de vill göra. Känner de inspiration i sitt skrivande kan de lägga ner mycket tid på detta en period och lite mindre tid på andra uppgifter. När de har skrivit klart kan de ta tag i nästa uppgift (Olsson 2005:47). Ingrid Carlgren påpekar att förändringen av arbetsformerna från klassundervisning till Eget arbete löser lärarnas stora problem med att kunna tillfredsställa alla elevers behov i klassen oavsett om det gäller de duktiga eller svaga eleverna. Var och en kan arbeta på den nivå där de befinner sig (Carlgren 1994:10).

Den tredje viktiga fördelen handlar om att elevernas motivation ökar med hjälp av arbetssättet. Ingrid Carlgren beskriver att Eget arbete löser klassens individualiseringsproblem samtidigt som läraren befrias från att hela tiden vara drivkraften för elevernas arbete. Elevernas nya drivkraft blir den individuella planeringen som de ska följa (Carlgren 1994:11). Kerstin Bergqvist har sett att en stor fördel med Eget arbete är att det är motivationsskapande. Det innebär att barnen tränas redan från tidiga år att planera sin egen undervisning, definiera mål, välja innehåll och bestämma själva hur länge de vill arbeta med en viss uppgift (Bergqvist 2005:74). Detta har Ingrid Carlgren tagit fasta på. Hon menar att många elever är av den uppfattningen att de jobbar för lärarens eller föräldrarnas skull. Med Eget arbete vill lärarna att barnen själva ska känna att de bestämmer över det arbete de ska göra och att de jobbar för sin egen skull (Carlgren 2005:20). Maria Olsson menar att egen planering för eleverna innebär att de får bestämma ordningsföljden för sina uppgifter de första åren. I senare skede får eleverna ett större inflytande och de kommer med förslag vad de själva anser sig behöva arbeta med samt vilka läromedel de önskar använda. Eleverna upplever att deras idéer är viktiga vilket ökar motivationen och arbetsglädjen (Olsson 2005:51). Österlind beskriver att elevplaneringen kan ses på två sätt ur ett lärarperspektiv. Dels kan det användas som ett sätt att effektivisera samtidigt som eleverna skall få mer inflytande. Det gamla tänkandet att eleverna skall producera så mycket som möjligt känns igen här. En annan aspekt hon tar upp är att eleverna kan genom elevplanering komma bort från prestationstänkandet. Med detta menas att eleverna blir mer intresserade när de får vara med och planera sitt Eget arbete. Lärarens mening när det gäller elevplanering blir alltså att öka elevernas motivation, ansvar och självständighet i arbetet (Österlind 1998:20).

Den fjärde stora fördelen med Eget arbete är att elevernas tävlande sins emellan försvinner. Detta beror på att det blir svårt för dem att ha inblick i vad klasskamraterna jobbar med. Läraren erbjuder ett utbud av uppgifter som är självinstruerande och passande för varje elev, det medför att lärartid frigörs för individuell hjälp till elever som behöver det. Genom Eget arbete minskar det öppna tävlandet mellan eleverna i klassen eftersom alla jobbar med sina egna uppgifter och prestationer blir skyddade från offentlighetens ljus. Problemet med sysslösa elever som väntar på lärarhjälp minskar också eftersom eleverna kan välja en annan uppgift att göra tills läraren kommer (Österlind 1998:14). En lärare, "Janne", som Österlind har intervjuat påpekar också att tävlandet försvinner. Särskilt i ämnet matematik blir detta tydligt. Läraren får också möjlighet att hjälpa de elever som behöver extra hjälp (Österlind 1998:79). Både Maria Olsson och Ingrid Carlgren menar att Eget arbete försvårar

tävlingsmomentet i klassen eftersom alla elever arbetar med olika saker och det är svårt för eleverna att ha inblick i vad klasskamraterna arbetar med (Olsson 2005:41).

2.7 Vilka nackdelar har Eget arbete?

När det gäller nackdelar med Eget arbetet finns det flera fallgröpor som lärare måste se upp med om de vill arbeta med metoden. I detta avsnitt tas de sex viktigaste nackdelarna upp som är framträdande i litteraturen. Eva Österlind beskriver att eleverna kan bli stressade och känna oro under arbetets gång. Eleverna vill hinna göra allt som de har planerat och komma så långt som möjligt med arbetet vilket resulterar i att de ställer för höga krav på sig själva (Österlind 2005:86). Hon menar också att Eget arbete kan öka prestationskraven hos de elever som redan är väldigt prestationsinriktade (Österlind 2005:92).

Den andra nackdelen, litteraturen tar upp, är att eleverna inte känner sin egen förmåga. Läraren ”Janne”, i Österlinds intervju, säger att det krävs av eleverna att de känner sin egen förmåga relativt bra och att de klarar av att planera hur mycket de ska hinna med. Risker är att det blir för svårt eller för lätt (Österlind 1998:79). Österlind påpekar att det krävs en väl utvecklad självkännetendens om eleverna skall kunna planera på ett riktigt sätt. Dessutom tar hon upp Piagets forskning som visar på att barn i skolåldern har lättare för det konkreta än det abstrakta vilket skulle kunna betyda att eleverna har svårare att planera något som skall hända i framtiden än att utvärdera något de just varit med om (Österlind 1998:16). I förlängningen kan detta betyda att alla elever inte gynnas av arbetsmetoden. Monika Vinterek, lektor och forskarasistent vid Umeås universitet, konstaterar att en tydlig nackdel med Eget arbete är att alla elever inte gynnas lika mycket av arbetssättet. De elever som är resurssvaga av olika orsaker och inte har förmågan att driva på sig själva, far mest illa av ett arbetssätt som går ut på att i hög grad ansvara för sin egen kunskapsutveckling (Lindgren 2007/9). Kerstin Bergqvist tar också upp att de mindre framgångsrika eleverna inte gynnas lika mycket av Eget arbete som de andra i klassen. Sådana elever kan ha svårigheter att förstå instruktioner och att växla mellan aktiviteter och uppgifter. De kan ha svårt att koncentrera sig på sitt Eget arbete i klassrummet där ljudnivån är hög och eleverna går runt och hämtar material och pratar med kamrater (Bergqvist 2005:66).

Den tredje nackdelen är att Eget arbete inte alltid är så fritt som man kan tro vid första anblicken. Bergqvist menar att eleverna uppmuntras att välja bland material som de vill arbeta med, men det skall förstås vara något som hamnar inom ramen för den tänkta verksamheten. Därför menar hon att friheten är villkorlig. Eleverna har ju inga möjligheter att hitta på vad som helst och ska ju helst bli klara med vissa uppgifter ändå. Hon håller med både Olsson och Österlind som menar att Eget arbete inte är så fritt som det framstår. Det är skolan som bestämmer vad eleverna ska välja (Bergqvist 2005:69).

Fjärde nackdelen handlar om vikten av att eleverna får en förståelse för det de håller på med. Maria Olsson som några andra forskare (bl.a. Ingrid Carlgren och Eva Österlind) skriver i sitt kapitel att planeringen tar mycket tid och skapar förvirring och osäkerhet hos eleverna, de förstår inte riktigt vad det går ut på, hur och varför man ska planera (Olsson 2005:43). Ingrid Carlgren ifrågasätter också Eget arbete som kvalitativ kunskapsutveckling. Eleverna planerar sitt arbete och ska sedan bli klara med det på utsatt tid. De ska hela tiden gå framåt och har ingen tid att stanna upp eller blicka bakåt och tänka efter vad de har lärt sig och hur. Det tycker hon är svårt att förena med problematisering och utveckling av fördjupad förståelse (Carlgren 1994:12).

Den femte nackdelen fokuseras på det sociala samspelet i klassen när läraren väljer att arbeta med Eget arbete. Var tar det vägen? Österlind menar att många av de elever som är ambitiösa och har lätt för sig i skolan kan med Eget arbete jobba på framåt utan att stanna upp och hjälpa sina kamrater som inte har hunnit lika långt (Österlind 1998:133). Hon påpekar också att genom att eleverna håller på med olika uppgifter vid samma tidpunkt förloras relationen mellan det gemensamma samtalet och de enskilda uppgifterna (Carlgren 2005:29). Även Carlgren ser detta som ett problem. Hon menar till och med att det huvudsakliga problemet med arbetsformen Eget arbete är att gemenskapen och det sociala sammanhanget i klassen mellan eleverna reduceras. Varje enskild individ ansvarar för sin egen inläring och gemensamma diskussioner uteblir (Carlgren 1994:13).

Den sista nackdelen som tas upp i avsnittet är att det finns två grupper av elever som får mest handledning av lärarna. Den ena gruppen är elever med störst behov av stöd och den andra gruppen är framgångsrika elever, medan den så kallade mellangruppen blir nästintill osedd (Naeslund 2005:110).

2.8 Sammanfattning av litteraturgenomgången

Enligt litteraturen är Eget arbete en arbetsform där eleverna får ansvaret för att planera sin egen undervisning, dock utifrån mallar och föreskrifter bestämda av läraren. Eleverna har egentligen inte så stora valmöjligheter, oftast kan eleverna bara välja ordningen på uppgifterna. Eget arbete kan också betyda att eleverna arbetar både enskilt och i grupp med olika uppgifter.

De främsta fördelarna med Eget arbete är att eleverna ges möjlighet att ta större ansvar när det gäller planering av det egna skolarbetet, att de kan arbeta i sin egen takt, arbetssättet är motivationsskapande och även att tävlandet mellan eleverna försvinner.

Nackdelarna med Eget arbete är att en del elever blir stressade och oroade av arbetsschemat. De känner inte sin egen förmåga vilket resulterar i att de planerade uppgifterna kan vara för svåra eller för lätta och kan ta för lång tid att genomföra. Eleverna kan ha svårt att förstå varför de håller på med planeringen, det sociala samspelet reduceras i klassen och att Eget arbete är inte så fritt som man kan tro.

3. Metod

I kapitlet presenteras och argumenteras studiens upplägg. Här ges läsaren möjlighet att förstå studiens tillvägagångssätt och se arbetets reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.

3.1 Urval

Fyra skolor i tre olika kommuner valdes för genomförandet av intervjuer. Anledningen till detta var att vi hade kontakter i alla skolor vilket sågs som fördel för att lättare få en intervjutid. På en skola som kontaktades, arbetar lärarna inte med Eget arbete, därför valdes denna skola bort.

Alla lärare som intervjuades har varit verksamma i 10-30 år. Anledningen till valet att intervjua lärare som har arbetat några år berodde på att det kan vara svårt att uttala sig om detta arbetssätt för en lärare som inte har varit verksam så länge.

15 kvinnliga lärare intervjuades, varav åtta på en och fyra på en annan kommunal skola, två lärare på en friskola och en på en Montessoriinspirerad friskola. På skolan där åtta lärare intervjuades, arbetar man i tre olika arbetslag, det är en F-2 skola med tre olika spår. På de övriga skolorna finns endast en klass i varje årskurs. Alla lärare som har intervjuats arbetar inte i tvåan just nu men de har gjort det tidigare.

3.2 Datainsamling

Med tanke på den konkreta frågeställningen i arbetet var enkätundersökning det första alternativet. Eftersom lärare har mycket att göra vid terminslut, hade med stor sannolikhet inte alla enkäter fyllts i, vilket hade resulterat i ett ganska stort bortfall. En annan anledning som talade för intervjuer var att få mer uttömmande svar och personlig kontakt med lärare. Steinar Kvale menar att den kvalitativa forskningsintervjun går ut på att få fram intervjupersonens åsikt om ett problem. En kvantitativ enkätstudie syftar oftast till att få fram siffror istället för ord (Kvale 1997:36). Detta talar för att intervjuer är en bättre forskningsmetod i denna studie. Intervjuerna i studien utgick ifrån tre frågor (se bilaga).

Syftet med examensarbetet är tydligt förklarat och frågorna som formulerades utefter det är korta, konkreta och kan inte misstolkas. Tanken med tidigare nämnda frågeställning var att undvika att behöva ställa följdfrågor eftersom intervjuerna delades upp. Det var alltså inte samma person som intervjuade alla lärarna. En risk med detta är att svaren tolkas olika. Kvale beskriver att resultatet av forskningsintervjun kan variera om intervjuerna görs av olika personer. Han påpekar att intervjuarens känslighet och kunskap om ämnet har stor betydelse (Kvale 1997:38). Detta borde i så fall kunna undvikas genom att båda intervjuerna är ordentligt pålästa i ämnet.

Anledningen till valet av följande frågor, tre för- och nackdelar, var att det skulle vara lätt att jämföra svaren. Det valdes korta intervjufrågor eftersom lärare som hade valts att intervjua var ganska många.

3.3 Procedur

Kontakt med lärarna togs via e-mail, telefonsamtal och besök på skolan. Lärarna upplystes om syftet med examensarbetet och hur svaren skulle behandlas. De fick frågan om dem arbetar eller har arbetat med Eget arbete i sin undervisning. Därefter frågades de om dem ville ställa upp på en intervju. Lärarna informerades om vad deras svar skulle användas till. Därefter bestämdes tid för intervjuer. Intervjuerna delades upp, för att inte påverka lärare för mycket ställdes frågorna utefter frågeställningen. Intervjuerna med lärarna har gjorts var för sig för att undvika att de påverkar varandras svar. Intervjuerna genomfördes i klassrummet efter skoldagens slut och tog cirka tio minuter vardera. Vi satt ostört så att läraren kunde koncentrera sig på frågorna. Tre intervjuer antecknades och de övriga spelades in. Anledningen till att inte alla spelades in var att en lärare inte ville bli inspelad. Vid de andra två tillfällena saknades tillgång till bandspelare. Alla intervjuer genomfördes under en veckas tid.

3.4 Databearbetning och tillförlitlighet

Efter själva undersökningen påbörjades bearbetningen av materialet och intervjuerna skrevs ut så ordgrant som möjligt. Varandras intervjuer lästes och därefter sammanställdes svaren.

Reliabiliteten i arbetet är beroende av flera orsaker. Stukat beskriver att mätningen av resultatet kan variera bland annat beroende på den intervjuades dagsform. Den intervjuade kan också gissa sig till vad intervjuaren skulle kunna tänkas vilja ha för svar (Stukat 2005:126). Lärarna i studien vet att intervjuerna kommer från Göteborgs Universitet och kan eventuellt misstänka att Eget arbete är en arbetsmetod som förespråkas där. Detta kan ha påverkat deras svar. Lärarna kan också vara påverkade av sitt eget arbetssätt till exempel att de precis har arbetat med Eget arbete och det blev ett positivt resultat eller tvärtom.

En strävan efter hög validitet har varit studiens mening. Stukat beskriver vikten av hög validitet för att studien skall bli trovärdig. Han påpekar att det finns en risk att den intervjuade svarar det som den tror att intervjuaren vill ha som svar (Stukat 2005:128). Kvale trycker också på vikten av att i intervjun ifrågasätta meningen i det som sägs och kontrollera riktigheten i den information intervjuaren får (Kvale 2005:214). Detta försökte undvikas i denna studie genom att lärarna inte visste vilka frågor de skulle få förrän vid intervjutillfället. Svaren hade kunnat se annorlunda ut om lärarna hade fått frågorna skickade till sig i förväg. Då hade de fått mer tid att tänka ut svaren och att prata sinsemellan vilket kunde ha gett en annan svarsbild till exempel när det gäller för- och nackdelar. Det var fyra lärare som tyckte att det var svårt att komma på tre nackdelar. En del av lärarna kände sig pressade att hitta tre för- och nackdelar med Eget arbete. Kanske skulle lärarna ha rangordnat vad de anser vara viktigaste för- och nackdelarna med Eget arbete på annat sätt. En annan fara är att intervjuerna väljer att lyssna efter specifika svar och därför får fram de svar de vill. Till exempel beskrivs det i litteraturgenomgången att Eget arbete inte är bra för den sociala gemenskapen i klassen (Carlgren1994:13). Ett problem skulle kunna vara att intervjuerna gärna vill ha fram samma sak från lärarna och därför lyssnar efter något som de skulle kunna tolka in som detta problem. Ytterligare en aspekt i detta skulle kunna vara att intervjuaren på första friskolan hörde att läraren berättade att det är viktigt att eleverna arbetar mot sina mål. Det skulle kunna leda till att intervjuaren väljer att tolka in att detta gäller för alla friskolor och därmed lyssnar extra efter liknande svar på nästa friskola.

Generaliserbarheten i många studier kallas istället relaterbarhet vilket bedöms vara en svagare form av generaliserbarhet (Stukat 2005:129). Denna studie skulle kunna ge en generellare bild av lärares uppfattning om Eget arbete genom att en större grupp lärare intervjuas.

4. Resultat

I detta kapitel redogörs för resultatet av vår intervjustudie. Inledningsvis beskrivs det vad de intervjuade lärarna anser att Eget arbete innebär i deras undervisning i skolår 2. I de följande avsnitten beskrivs och analyseras både för- och nackdelar med Eget arbete enligt de intervjuade lärarna. Beskrivningen inleds, i båda avsnitten, med de olika aspekterna av Eget arbete som de intervjuade lärarna anser är viktiga. Åsikterna har rangordnats från att först beskriva de som flera av de intervjuade var överens om, till att sist beskriva det som endast några eller bara någon tyckte var viktigt.

4.1 Vad innebär Eget arbete?

Den huvudsakliga innebörden av Eget arbete anser alla lärare i vår studie vara att eleverna arbetar i egen takt med uppgifter som de själva har valt i planeringsboken eller arbetsschemat. Fyra av de femton lärarna säger att när barnen har gjort färdigt sina arbetsscheman får de själva utan någon påverkan av läraren bestämma vad de vill göra för uppgift. Oftast finns det extramaterial som eleverna kan välja på till exempel pedagogiska dataspel.

Lärarna i vår intervjustudie menar att Eget arbete är första träningen på att ta eget ansvar för det arbete som görs och att kunna välja uppgifter på schemat utan lärarens styrning. En lärare definierar Eget arbete följande:

Det är egentligen första träning på att ta eget ansvar för det man själv gör... när man har gjort färdigt en arbetsuppgift, kunna ta nästa då utan att det kanske är styrt från mig hela tiden utan att de själva ska kunna välja lite fritt inom vissa ramar (intervju 5).

Eget arbete kan också innebära att eleverna jobbar med uppgifter som lärarna anser att de behöver jobba med eller med gamla arbeten som ska göras klart. Eget arbete handlar också om att utgå ifrån elevernas behov och att hitta det arbetssätt som passar för varje elev. En av de intervjuade lärarna menar att:

När man är i de yngre åren så handlar det ju mycket mer om att man tittar efter arbetssätt som passar var och en och lägger in det som Eget arbete. Någon kanske behöver sitta och jobba vid dator, medan någon annan jobbar bättre i en arbetsbok medan en tredje jobbar bättre om de sitter i en parkonstellation eller liten grupp (intervju 14).

Hur man planerar arbetet varierar från skola till skola. Några av lärarna i vår studie beskriver utförligt hur de använder sig av planeringsbok eller arbetsschema.

Jag tycker att det är viktigt att man utgår från elevens egna mål, som vi tillsammans, jag och barnen har skrivit upp i början. Elevens egna mål skriver de i sin digitala portfolio. Sen trycker jag ut det och då klistrar de in det i sin Eget arbete- bok. Jag delger också föräldrarna det vid utvecklingssamtalet att det här är dina mål i exempelvis svenska och i matematik som vi ska arbeta med (intervju 9).

Eget arbete är att du kan jobba på arbetsschema. Arbetsschema gör jag för en eller två veckor. Där finns det vissa saker som man ska göra och sen så finns det extra grejer som man kan göra mer eller göra helt fritt eller så (intervju 13).

Tio av femton lärare arbetar med Eget arbete i framför allt ämnena matematik och svenska. Det framgår tyvärr inte i vilka andra ämnen de övriga tillämpar denna metod. Arbetsmaterialet som används är både förlagsproducerade läromedel och extramaterial som spel, pussel stenciler med mera. Detta extramaterial anses vara roligare att jobba med enligt

en del lärare. De övriga lärarna arbetar med både förlagsproducerade läromedel och annat material eller har inte uttalat sig om vilket material de använder.

På de två friskolorna som vi besökte för intervjuer, lyfter lärarna fram vikten av elevinflytande. De trycker på vikten av att eleverna ska vara medvetna om sina mål, vad dessa betyder och hur de kan arbeta mot målen. Läraren tillsammans med eleverna, genom samtal, kommer fram till vad som ska skrivas i planeringsboken. De tre lärarna på friskolorna utgår ifrån varje elevs individuella utvecklingsplan (IUP) när de planerar Eget arbete. Endast en av lärarna på kommunal skola säger att hon utgår från IUP när hon planerar Eget arbete i sin undervisning. Övriga lärare tar varken upp IUP eller att de arbetar mot målen i Eget arbete. Tre av tolv lärare på kommunala skolor berättar att de själva bestämmer uppgifterna och skriver färdigt arbetschema för eleverna och sedan får dessa välja ordningen på uppgifterna och eleverna arbetar i sin egen takt med dessa. Nio lärare säger att eleverna får vara med och bestämma uppgifter till viss del. Då handlar det oftast om de uppgifter som är individuella för varje elev. En av lärarna menar att en majoritet av eleverna i en klass i skolår 2 ligger på ungefär samma nivå och får därför samma uppgifter.

Hur stor del av skoltiden som Eget arbete används varierar i de olika lärarnas undervisning. Ingen av lärarna vi har intervjuat arbetar med Eget arbete kontinuerligt.

4.2 Vilka för- och nackdelar har Eget arbete?

Flera av de aspekter som några av lärarna ser som fördelar, ser andra lärare i vår studie som nackdelar.

Enligt nio av femton lärare är den allra största fördelen med Eget arbete individualiseringen. Lärarna kan individanpassa uppgifterna efter elevens utvecklings- och kunskapsnivå. Lärarens uppgift är att hitta arbetssätt och ta fram skolmaterial som passar var och en. Samtidigt tar fem lärare upp som nackdel med Eget arbete att individualisering, planering och uppföljning av arbetet tar mycket tid och ökar arbetsbelastningen för dem. Det är svårt att hitta rätt nivå för alla elever, oftast blir uppgifterna antingen för lätta eller för svåra. En av lärarna säger att:

Det krävs ju enormt mycket planering för mig som lärare och mycket material. Jag måste hela tiden förbereda för var och en och jag måste hela tiden hålla mig "up to date" och se till så att det inte blir tomt i det egna arbetet (intervju 14).

Sju av femton lärare svarar att en mycket viktig fördel med Eget arbete är att eleverna lär sig att ta ansvar och arbeta självständigt med sina uppgifter. Sex av femton tillfrågade lärare tycker att Eget arbete är ett bra hjälpmedel för lärarna eftersom många elever klarar sig själva och läraren får mer tid över för de som behöver extra hjälp. I motsats till detta ser flera lärare att arbetssättet inte passar alla elever. En nackdel med det är att resurssvaga elever oftast behöver mycket hjälp och stöttning i sin planering. De klarar inte av att strukturera sitt arbete vilket leder till att läraren måste styra upp det och säga till eleverna vad de ska göra. Arbetssättet är inte tillfredställande för alla på grund av att alla elever inte är självgående och motiverade.

En del barn klarar helt enkelt inte av det, det blir för ostrukturerat för de svagare barnen, de behöver ha det mer uppstyrt- nu ska du göra det här och det här (intervju 6).

Sju av femton lärare tycker att det blir stökigt i klassen och för hög ljudnivå när eleverna hämtar material och pratar med kamraterna. En del elever har svårt att koncentrera sig i den miljön. Detta gäller inte bara de elever som är resurssvaga.

Fyra lärare anser att en stor fördel med Eget arbete är att barnen kan vara delaktiga i planeringen av sin egen undervisning vilket ger dem känslan av att de faktiskt själva kan påverka vad de vill lära sig. Positivt med Eget arbete är att eleverna kan jobba i sin egen takt och inte behöver stressa sig genom arbetet eller i annat fall sitta och vänta in andra klasskamrater, tycker en del av lärarna. I motsats till detta anser en lärare att planeringen av Eget arbete kan bli en stressfaktor för barnen. Hon berättar av sin egen erfarenhet:

Ett barn jag hade, han blev så vansinnigt stressad över det här planeringspappret som jag pratade om då. Så hade jag fyllt i några saker som skulle vara med och så fyllde han i några andra som han ville ha med. Men han blev så stressad när han inte hann med. Han tyckte det var jättejobbigt att se pappret som skulle hinnas med på något sätt då. Och kunde liksom vara stressad även om det var måndag så tyckte han att det var jobbigt att se allting som skulle vara gjort på fredag. Så han blev väldigt stressad över det sättet att jobba (intervju 11).

Två lärare tycker att tävlandet mellan eleverna i klassen försvinner eftersom eleverna arbetar med olika uppgifter och inte kan se hur de ligger till i jämförelse med andra. Två lärare säger tvärtom, att Eget arbete skapar tävling. De menar att eleverna vill bli färdiga så fort som möjligt med sin planering, vilket resulterar i att arbetet ofta blir slarvigt gjort.

Det framkom intervjuerna att de tre lärarna på två olika friskolor tycker att den viktigaste fördelen med Eget arbete är att eleverna arbetar mot sina egna mål som de sätter upp tillsammans med lärarna. En av friskollärarna säger:

Har man Eget arbete och inte har det mot sina mål det tycker jag skulle vara väldigt märkligt. Jag vill att barnen ska veta. Vilket mål jobbar vi mot nu? Just det, ja. Det är ju svenska och jag jobbar med det här att kunna producera olika sorters texter. Det tycker jag att barnen ska veta och vet de det så är det så mycket lättare att veta vad man jobbar emot. Så det tycker jag är en jättefördel att de vet var de siktar och sen så jobbar vi med det nu (intervju 11).

Andra fördelar som lyftes fram av lärarna är att barnen lär sig att jobba undan och se sina egna framsteg och att eleverna alltid har någonting att göra vilket resulterar i att de inte behöver sitta sysslösa. Positivt är också att eleverna kan jobba med det roliga materialet som finns på hyllorna, materialet som det annars inte finns tid till att använda.

Andra nackdelar som lärarna tar upp i studien är att det roliga extramaterialet som används kostar för mycket och att Eget arbete kan kännas lösryckt vilket innebär att man inte kan sätta kunskapen i sitt sammanhang. En lärare säger:

Nackdelen är kanske också att det inte blir någon helhet. Det blir lite av det och lite av det. Jag tycker att det är väldigt viktigt att se kunskap i sitt sammanhang typ som när man jobbar tematiskt, att man jobbar på olika sätt runt ett tema. Här kan det vara lätt att det blir; nu jobbar jag lite med kultur på det och sen jobbar jag lite med matten där och då kan det vara lätt att det blir uppduddat så att säga. Så det är viktigt att man är medveten om det (intervju 9).

Två lärare tycker att en nackdel kan vara att man har för stora grupper och svårt att se till alla elever.

Sedan har man inte riktigt alltid kollen på att de gör alla uppgifter ordentligt, men det förtroendet får man ju ha för barnen (intervju 5).

Eleven kan sitta ibland om man har en stor grupp. Nu har jag 14 barn. Då har jag bättre koll tycker jag, fast säkerligen är det någon liten som sitter någonstans man måste vara ärlig och titta på hur det ser ut. Just den här dialogen måste man ha med barnen och har man inte det då är det lätt att det är många som sitter och inte får gjort någonting. Det tycker jag mig ha sett ibland när jag är ute och tittar i undervisning (intervju 9).

En annan lärare tycker att den största nackdelen med Eget arbete är att den sociala biten, alltså gemenskapen i gruppen försvinner. Hon säger:

Eget arbete ligger ofta i det att jag gör det för min egen skull och nu är den boken klar och så tar jag nästa uppgift och så skriver jag in det. Det är aldrig någon mer än fröken som tittar. Det finns ju ingen diskussion då. De hämtar sina grejer och sätter sig och jobbar. Då tappar man ju den här gemenskapen (intervju 12).

Denna lärare som vi intervjuade har jobbat med Eget arbete tidigare men har gått ifrån det nu eftersom hon anser att gruppens styrka är så viktig. Hon anser att barnen är väldigt oroliga och individualistiska idag, därför behöver de lära sig att känna en trygghet i gruppen. Hon säger att när man jobbar med Eget arbete gör eleverna det bara för sin egen skull och det är bara läraren som ser resultatet i boken. Hon tycker därför det är viktigt att det jobb som eleverna gör ska bli någonting som kan visas upp för alla, inte bara för läraren. På så vis kan eleverna lyfta varandra.

Tabell 1. Enligt lärarna är dessa sju de största fördelarna med Eget arbete:

Antal lärare	Fördelar
Individanpassning	9
Eleverna blir ansvarstagande och självständiga	7
Hjälpmedel för lärarna	6
Eleverna kan arbeta i sin egen takt	4
Eleverna blir delaktiga i planeringen	4
Arbete som leder mot elevernas egna mål	3
Eleverna får möjlighet att arbeta med det "roliga" materialet	2

Tabell 2. enligt lärarna är dessa sju de största nackdelarna med Eget arbete:

Nackdelar	Antal lärare
Arbets sättet passar inte alla elever	12
Det blir stökigt i klassen/hög ljudnivå	7
Hög arbetsbelastning för läraren	5
Vissa elever behöver mycket stöttning för att klara arbetssättet	3
Lärandet blir lösryckt/ingen helhet	2
Det blir tävling mellan eleverna	2
Kan vara svårt för läraren att se vad alla elever gör i en stor grupp	2

5. Diskussion

I diskussionsavsnittet kopplas våra undersökningsresultat till tidigare forskning i avsnitten innebörden av Eget arbete och för- och nackdelar med Eget arbete. Här lyfts forskarnas och lärarnas syn på Eget arbete fram gällande de största likheterna och olikheterna. Därefter följer beskrivningen av hur vidare forskning skulle kunna bedrivas.

5.1 Innebörden av Eget arbete

Eget arbete är inte så fritt som först uppfattades när vi började läsa litteraturen och dessutom tolkas innebörden olika av lärare. Det framgår av tidigare forskning, och denna undersökning, att de flesta lärare mer eller mindre bestämmer uppgifterna i elevplaneringen. Eva Österlind menar att Eget arbete innebär att läraren bestämmer uppgifterna i förväg och eleverna får välja ordningen på uppgifterna, därefter arbetar de självständigt (Österlind 1998:14). En anledning till att läraren bestämmer för det mesta kan vara att eleverna i årskurs två inte är mogna för att kunna planera sitt eget skolarbete. Österlind har refererat i sin bok: för att eleverna ska kunna planera krävs det förutom självkännedom också någon slags tidsmedvetenhet vilken inte är utvecklad hos barnen före elva års ålder (Österlind 1998:16).

I vår undersökning medger många lärare att de själva utan elevernas påverkan bestämmer uppgifterna i deras planeringsbok. En del lärare säger att eleverna får vara med och bestämma en liten del. Troligen går det till så på många skolor. Stöd för dessa misstankar hittas i litteraturen där grundskolläraren Maria Olsson skriver att på hennes skola planerade läraren uppgifterna i förväg utan elevernas medverkan. Läraren valde uppgifter som hon ansåg passa eleverna utifrån deras förkunskaper, därefter kunde eleverna själva välja i vilken ordning de ville göra uppgifterna (Olsson 2005:40). Något liknande har också Ingrid Carlgren sett i sin studie på Åsensskolan där elevplaneringen skedde i mycket bestämda ramar. Detta innebar att eleverna fick planera hur långt de skulle hinna med arbetet och när de skulle arbeta med vad medan lärarna själva bestämde innehållet av arbetet (Carlgren 2005:16). Ingrid Carlgren konstaterar att eleverna genom Eget arbete får ta ett ganska stort ansvar för sitt skolarbete, men egentligen har de inte så stora valmöjligheter när det gäller att få vara med och påverka innehållet och arbetssättet i undervisningen (Carlgren 1999:54). Lärare i vår studie säger att eleverna har lite frihet i sin planering. Det finns en så kallad morot på arbetsschemat vilket innebär att de elever som har gjort färdigt alla uppgifter får själva utan någon påverkan av läraren bestämma vad de vill göra. Naturligtvis får de inte gå ut och spela fotboll eller kasta kula utan den friheten är lite mer begränsad. Eleverna kan välja fritt bland det pedagogiska materialet i klassrummet till exempel spela spel, kort, dataspel med mera.

Tidigare användes Eget arbete huvudsakligen i ämnena matematik och svenska men idag förekommer det även i andra ämnen skriver forskaren Inger Erikson (Eriksson 2005:164). Resultatsvaren från lärare i vår studie tyder på att många fortfarande, nästan uteslutande, använder sig av metoden i dessa ämnen. Materialet som används är förlagsproducerade och extramaterial. Extramaterialet anses vara roligare enligt en del lärare, vilket också kan förklara agerandet av lärare i Inger Erikssons studie. I Kerstin Di Meos skola började man använda spel och annat material som eleverna själva hade skapat eller som lärarna hade köpt in eller producerat när man arbetade med Eget arbete (Eriksson 2005:170). Vi anser att eleverna blir mer motiverade till att arbeta med skoluppgifter när de får använda material som de själva har producerat eller det som lärare har köpt in. Eva Österlind menar att elevernas intresse för skolarbetet ökar och att de blir mer motiverade när de får vara med och planera

sitt arbete (Österlind 1998:20). Att själv skapa det material som man sedan ska arbeta med borde ge lika intresserade och motiverade elever i detta fall.

Hur ofta och under hur många arbetspass lärarna använder sig av Eget arbete är varierande. Ingen av lärarna i vår studie arbetar med metoden kontinuerligt. I litteraturen har det inte heller framkommit direkt. På en del skolor där man har åldersintegrerad undervisning arbetar man med Eget arbete kontinuerligt, stöd för detta hittas i Inger Erikssons studie där hon skriver att Eget arbete användes först som en metod för varje elev, att i den åldersintegrerade klassen arbeta med det som var relevant för den egna kursen (Eriksson 2005:165).

5.2 För- och nackdelar med Eget arbete?

Majoriteten av lärarna i vår studie ser individualisering som den största fördelen med Eget arbete eftersom de kan individanpassa uppgifterna efter elevens utvecklings- och kunskapsnivå. Enligt Eva Österlind får klassen som grupp mindre inflytande jämfört med traditionell undervisning, istället fokuseras individualiseringen och undervisningen anpassas till varje elev, elevernas ansvarstagande ökar och de får mer inflytande över sitt eget lärande (Österlind 1998:129). Ingrid Carlgren skriver att genom Eget arbete får lärarna möjlighet att tillgodose alla elever på den nivå de befinner sig (Carlgren 1994:10).

Med Eget arbete på schemat får eleverna möjlighet att ta större ansvar för sina studier och arbeta i sin egen takt enligt resultaten från vår undersökning. De elever som jobbar långsammare behöver inte stressa sig genom uppgifterna och de snabbare eleverna kan fortsätta att arbeta med uppgifterna utan att behöva vänta in andra i klassen. Ingrid Carlgren menar att läraren kan göra eleverna mer delaktiga i skolarbetet genom att ge dem större ansvar och frihet att planera, genomföra och avrapportera sitt eget arbete (Carlgren 2005:15). I planeringsboken skrivs det rätt uppgifter som ligger på elevens mognadsnivå och med dessa kan eleven arbeta i sin egen takt (Österlind 1998:14-15).

En annan fördel som har lyfts fram av lärarna i vår undersökning är att många elever klarar sig själva och lärarna kan ägna mer tid åt de elever som behöver extra hjälp. Enligt Ingrid Carlgren löser Eget arbete klassens individualiseringsproblem, läraren befrias från att hela tiden driva på elevernas arbete. Elevernas nya drivkraft blir den individuella planeringen som de ska följa (Carlgren 1994:11). Uppgifterna i planeringsboken är självinstruerande och anpassade för varje elev vilket medför att lärare får mer tid över till de elever som behöver extrahjälp (Österlind 1998:14).

Lärarna på de två friskolorna, som ingick i vår studie, tycker att den viktigaste fördelen med Eget arbete är att eleverna arbetar mot sina egna mål som de sätter upp tillsammans med lärarna. De tycker att det är viktigt att barnen vet vad de ska göra och varför. Mia Maria Rosenqvist som har gjort en studie på en kommunal skola skriver också att det är viktigt för lärarna att öka elevinflytandet. Pedagogerna och barnen planerar tillsammans, det som ska skrivas i planeringsboken kommer de fram till genom gemensamma samtal. Sedan uppmanas barnen att själva bestämma i vilken ordning de vill göra uppgifterna. Under arbetets gång frågar pedagogerna vad barnen själva tycker att de behöver öva mer på (Rosenqvist 2005:149). Pedagogerna utgår ifrån barnens förutsättningar och villkor. Genom dialogen med läraren får eleverna instruktioner och stöttning som hjälper dem att arbeta vidare (Rosenqvist 2005:153).

Det positiva med Eget arbete, som lyfts fram av några lärare, är att tävlingsmomentet försvinner i klassen eftersom eleverna inte kan se hur de ligger till i jämförelse med andra. En tydligare bild av detta kan ses i Österlinds avhandling där hon skriver att eftersom eleverna jobbar med sina egna uppgifter blir deras prestationer skyddade från offentlighetens ljus och detta minskar det öppna tävlandet i klassen mellan eleverna (Österlind 1998:14). Både Maria Olsson och Ingrid Carlgren menar att eleverna arbetar med olika uppgifter i Eget arbete vilket försvårar tävlandet i klassen eftersom de inte kan ha någon riktig inblick i vad klasskamraterna arbetar med (Olsson 2005:41). I motsats till detta ser några lärare att Eget arbete istället skapar tävling. Eleverna vill bli färdiga så fort som möjligt med sin egen planering. När så är fallet blir arbetet ofta slarvigt gjort enligt dessa lärare. Detta talar emot Österlinds resonemang om att tävlandet försvinner och eleverna kan istället fokusera på sitt eget (1998:129). Österlind ser dock en fara i att eleverna kan bli stressade och oroliga av Eget arbete. De vill bli klara med allt de har planerat och komma så långt som möjligt (Österlind 2005:86). En lärare i vår studie berättar också om en elev som tyckte att det var väldigt stressande med arbetsformatet. Eleven upplevde att det var jobbigt att på måndag se hur mycket han skulle hinna med fram till på fredag. Här kan ses Eget arbete skapar inte bara tävlande i klassen utan eleven tävlar också mot tiden.

Flera av de nackdelar som litteraturen tar upp, nämner även lärarna i vår intervju. Den största nackdelen som majoriteten i vår studie kan se är att arbetssättet inte passar alla elever. De resurssvaga eleverna som kan ha svårt med struktur och oftast behöver mycket hjälp och stöttning verkar inte vara hjälpta av detta arbetssätt. Av detta framgår att om denna metod används får man räkna med att de elever som redan har det svårt får det ännu svårare. Carlgren skriver i sin rapport att man på en skola ville använda Eget arbete för att läraren skulle kunna friställas till att finnas till hands för de elever som behövde extra hjälp (Carlgren 2005:15). Som tidigare har skrivits, handlar hjälpen i stort sett om att läraren säger och skriver åt eleverna vad de ska göra vilket leder till att de eleverna inte lär sig att ta eget ansvar. Detta framgår i vår undersökning där flera lärare säger att de bestämmer arbetet åt dessa elever. Monika Vinterek (Lindgren 2007/9) och Kerstin Bergqvist (Bergqvist 2005:66) påpekar att metoden inte är lämplig för de elever som har svårt att förstå instruktioner. Bergqvist menar också att dessa elever har ofta svårt att koncentrera sig eftersom Eget arbete ofta medför att eleverna pratar högt och rör sig runt i klassrummet för att hämta material. Detta gör att det blir en stökig klassrumssituation (Bergqvist 2005:66). Flera av lärarna i vår studie ser också detta som en stor nackdel. I vår undersökning kommer det fram att Eget arbete används i skolorna för att kunna individanpassa undervisningen och hjälpa de svaga eleverna.

Endast en av lärarna i vår intervjustudie anser att den största nackdelen i Eget arbete är att den sociala gemenskapen i gruppen reduceras och gemensamma diskussioner uteblir. Enligt både Carlgren (1994) och Österlind (Österlind 2005:133) är detta ett stort problem. Carlgren menar till och med att det är det största problemet med Eget arbete (Carlgren 1994:13). Ingen av lärarna i vår studie arbetar med Eget arbete kontinuerligt vilket gör att den sociala gemenskapen kommer in i undervisningen vid andra tillfällen.

5.3 Vidare forskning

Vår undersökning är en pilotstudie som inte går att generalisera på alla lärare på grund av att antalet intervjupersoner är för få. Undersökningen kan göras mer omfattande om man gör observationer i klassrummen och intervjuar både lärare och elever. Studien skulle kunna göras större och även innefatta geografiska skillnader. En större studie skulle visa hur lärare arbetar med Eget arbete på skolor i olika delar av Sverige och hur fritt det egentligen är.

Ytterligare en aspekt att forska vidare om är skillnaden mellan friskolor och kommunala skolor. Arbetsättets fokus skiljer sig mellan dessa två olika skolformer på de skolor som deltog i vår studie. Ett större urval intervjupersoner och fler skolor skulle kunna ge oss en tydligare bild av skillnaderna.

Våra intervjufrågor i studien fokuserade bara på innebörden samt för- och nackdelar. Vid vidare forskning skulle fokus kunna ligga mer på det sociala samspelet i elevgruppen i Eget arbete.

5.4 Slutsats

I vår undersökning har många intressanta aspekter av Eget arbete kommit fram. Som det framkommer i inledningen kan läsaren se att innebörden av Eget arbete skiljer sig till viss del åt mellan lärare. Det framgår inte i vår studie att det finns övervägande för- eller nackdelar med metoden. Den slutsats som dras istället är att det måste finnas en balans mellan olika arbetsmetoder i undervisningen. För mycket ensamt elevarbete går ut över det sociala samspelet i gruppen. Risken om man som lärare bara arbetar med gruppen i helklassundervisning blir istället att det kan vara svårt att se till varje enskild elevs behov.

6. Litteraturförteckning

- Bergqvist, K. (2005). Planering av eget arbete – ett förändrat innehåll i undervisningen. Österlind (red.), *Eget arbete – en kameleont i klassrummet* (s. 61-75). Lund: Studentlitteratur.
- Carlgren, I. (2005). Konsten att sätta sig själv i arbete. Österlind (red.), *Eget arbete - en kameleont i klassrummet* (s. 11-38). Lund: Studentlitteratur.
- Dewey, J. (1997). *Demokrati och utbildning*. Göteborg: Daidalos.
- Egidius, H. (2002). *Pedagogik för 2000-talet*. Stockholm: Natur och kultur.
- Eriksson, I. (2005). Tre generationer eget arbete. Österlind (red.), *Eget arbete - en kameleont i klassrummet* (s. 163-180). Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S.(1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Maltén, A.(2002). *Hjärnan och pedagogiken – ett samspel*. Lund: Studentlitteratur.
- Naeslund, L. (2005). Morgondagens pedagogik – modifierad privatundervisning? Österlind (red.), *Eget arbete - en kameleont i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.
- Olsson, M. (2005). Eget arbete – en praktikers reflektioner. Österlind (red.), *Eget arbete –en kameleont i klassrummet* (s.39-59). Lund: Studentlitteratur.
- Rosenqvist, Mia Maria. (2005). Skolifiering genom eget arbete? Österlind (red.) *Eget arbete - en kameleont i klassrummet* (s. 141-162). Lund: Studentlitteratur.
- Sternudd-Groth, M. M. (2005). Eget arbete eller självständigt arbete. Österlind (red.), *Eget arbete - en kameleont i klassrummet* (s. 181-202). Lund: Studentlitteratur.
- Stukát, S.(2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Utbildningsdepartementet. (1994). Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet. Lpo 94. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Österlind, E. (1998). *Disciplinering via frihet*. Uppsala: Uppsala Universitet.
- Österlind (red.), *Eget arbete - en kameleont i klassrummet* (s. 101-119). Lund: Studentlitteratur.
- Österlind, E. (2005). En skräddarsydd skola för alla. Österlind (red.), *Eget arbete - en kameleont i klassrummet* (s. 77-99). Lund: Studentlitteratur.

Internet

Carlgren, Ingrid. Hörnqvist, Berit. (1999). *När inget facit finns*. Hämtat 9 april 2008 från <http://www.skolverket.se/publikationer?id=527>

Kursplanen i svenska. Hämtat 16 april 2008 från <http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0708&infotyp=23&skolform=11&id=3890&extraId=2087>

Tidsskriftsartiklar

Carlgren, I. (1994). Från klassundervisning till "eget arbete" - den tröga skolan och pedagogiska modeflugor. *Praxis*, (2), 9-15.

Lindgren, K. (2007). Mindre intresse för åldersblandad klass. *Skolvärlden*, (14), 18

Bilaga

Intervjufrågor

1. Vad innebär Eget arbete i skolår 2 i din undervisning?
2. Vilka är de tre störst fördelarna med Eget arbete enligt dig?
3. Vilka är de tre största nackdelarna med Eget arbete enligt dig?